

Veverská Bítýška

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Kuřim

Nadmořská výška: 235 m n. m.

Počet obyvatel: 3 220

Adresa URL: www.obecveverskabityska.cz

Okres: Brno-venkov

GPS souřadnice: 49.275913N, 16.436869E

První pís. zmínka: 1376 (648 let)

PSČ: 664 71

Historie obce Veverská Bítýška

Osudy Veverské Bítýšky byly vždy spojeny s hradem Veveří. Ten měl být podle pověsti založen knížetem Kunratem roku 1059. Jeho původní název zní Vevera a je ho možno odvozovat buď od slova veverka, či od slova vera (víra). Slovanský původ tohoto jména by svědčil o tom, že hrad byl postaven ještě před koncem 12. století, kdy se dostalo do módy pojmenovávat nově postavené hrady německými jmény.

První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1213.

Hrad byl od počátku hradem královským. Patří k největším v České republice - je dlouhý kolem 400 m.

Mnohé jiné hrady by se vešly na jeho jediné nádvoří, přičemž jich má několik. Úkolem hradu bylo střežit dvě obchodní cesty.

Obec Veverská Bítýška vznikla patrně až po založení hradu. První písemná zmínka o ní pochází z roku 1376 a další z roku 1446. Nejstarší listina týkající se obce přímo je výsada městečka udělená králem Ludvíkem v roce 1521 umožňující pořádání trhů jednou do týdne a jarmarků dvakrát do roka.

Týmž listem byli obyvatelé obce osvobozeni od královských daní a zemědělských dávek. Od 13. století vykonával soudní moc v obci hejtman sídlící na hradě. Obec měla hrdelní právo až do roku 1727.

Při marném obléhání hradu švédskými vojsky v roce 1645 byla obec zcela vypálena, shořel dřevěný kostel a zvony se rozlily. Grunty poté většinou zůstaly pusté. Ve snaze je opět zalidnit vyhlásil veverský hejtman Komínek, že kdo si je opětně postaví, budou mu dědičně připsány.

V obci působil v letech 1667 až 1719 jako farář významný náboženský spisovatel Valentin Bernard Jestřabský. První písemná zmínka o zdejší škole je z roku 1671, stála zde však patrně již dříve.

Během těchto i dalších dob byla obec sužována vydržováním vojsk, placením proviantu i ubytováním.

Následkem průchodů vojsk byla cholera, na kterou umíralo poměrně hodně obyvatel.

Obec a majetek občanů sužovaly také přírodní pohromy. Časté byly požáry (největší v letech 1680, 1841, 1848, 1900) a povodně. Největší následovala po protržení Vlkovského rybníku roku 1747. Náměstí bylo tehdy zaplaveno do výše jednoho sáhu (189 cm). Škoda byla větší, než kdyby městečko dvakrát vyhořelo. Vrchnost tehdy obyvatelům pomohla moukou a úlevami na daních.

Roku 1866 prožila Bítýška průchod jednoho proudu pruské armády. Občané postavili na mostě barikádu. Na příkaz Prusů ji však raději zase odstranili.

Roku 1870 se stal bítešským farářem ThDr. Karel Eichler. Ten vydal roku 1891 podrobné dějiny městečka, hradu Veveří i okolí pod názvem "Paměti panství veverského".

Provoz tří mlýnů, jedné výroby střelného prachu (kdysi jediná na Moravě, 4-krát bouchla) a posléze i zanikající úpravny železa (hamry) byly jediné pracovní příležitosti. Jinak byla Veverská Bítýška převážně zemědělská obec. Dřevo zpracovávala místní pila.

Největší rozmach prožila obec v roce 1911. Byla uvedena do provozu nejmodernější plavírna kaolinu ve střední Evropě, která zpracovávala surovinu z povrchového dolu u Lažánek. Pro tuto továrnu byla zbudována železnice do Kuřimi.

Od 9. 11. 1911 vyráběl tzv. Dolní mlýn mlynáře Hugo Tejkala elektrický proud pro Veverskou Bítýšku, což bylo dříve, než v mnohých větších obcích. Výkon nebyl příliš veliký, o čemž svědčila oblíbená říkanka: "Tejkalova elektrika, ve dne svítí, v noci bliká."

První světové války se zúčastnilo 367 mužů, z nichž 46 padlo, 19 se vrátilo ze zajetí a 20 jako legionáři.

Roku 1928 se staví betonový most přes řeku. Jeho předchůdci byli všichni ze dřeva.

Celosvětová hospodářská krize ve třicátých letech znamenala zánik plavírny kaolinu, jakož i železnice.

Bývalou kaolínku kupuje firma Ráček a.s. a zavádí zde výrobu vaty a ob vazů.

Během druhé světové války umírá v koncentračním táboře Marie Kudeříková. Procházející fronta v roce 1945 znamenala zánik 36 domů a smrt 31 občanů, kteří zahynuli při bombardování a dělostřelbě. Na katastru obce padlo celkem 46 vojáků Rudé armády.

